

Kanttekeningen van Both ENDS bij nota:

SAMEN WERKEN AAN MONDIALE UITDAGINGEN, Nederland en multilaterale ontwikkelingssamenwerking.

**Contact: Wiert Wiertsema, coördinator geldstromen
<ww@bothends.org>**

1. Het grote belang van multilaterale samenwerking wordt door ons onderschreven. Maar aangezien dit vooral multilaterale samenwerking van overheden betreft, is het belangrijk daarnaast ook andere vormen van internationale samenwerking te onderstrepen, zoals ondermeer via niet-gouvernementele organisaties (NGOs). Dat is temeer van belang aangezien de kwaliteit van beleid en bestuur van overheden en overheidsorganisaties, en in het verlengde daarvan multilaterale organisaties, alleen goed gewaarborgd kan worden in geval van actieve participatie van maatschappelijke organisaties. Zonder steun aan NGOs op dit terrein, valt te vrezen dat de in deze nota opgenomen randvoorwaarden voor samenwerking via multilaterale organisaties onvoldoende uit te verf zullen komen. Dit issue wordt wel als een aandachtspunt in de nota genoemd, maar het blijft onduidelijk hoe sterk deze zorg verankerd is in de beoogde beleidsintensivering.

2. Op zijn eigen conferentie over genoemde nota (18 juni j.l. op Ministerie van Buitenlandse Zaken) noemde minister Koenders de financiële crisis terecht een 'wake-up call' voor multilaterale organisaties. In de nota wordt evenwel onvoldoende aandacht geschonken aan de verantwoordelijkheid die met name multilaterale financiële instellingen (zoals Wereldbank & IMF) zelf dragen voor het ontstaan van deze crisis, en de enorme negatieve effecten die hiervan uitgaan voor ontwikkelingslanden. Veel van de beleidscondities die door deze instellingen in het verleden aan ontwikkelingslanden zijn opgelegd (samengevat onder de kop 'afdwingen van handelsliberalisering en liberalisering van kapitaalmarkten') hebben betrokken landen kwetsbaar gemaakt voor de gevolgen van de crisis. Terwijl de crisis nadrukkelijk in de industrielanden is begonnen, komen de gevolgen ervan het hardste aan in de ontwikkelingslanden.

Het is onaanvaardbaar dat deze gevolgen nu ingezet worden om dezelfde multilaterale financiële instellingen extra middelen en macht te verlenen om genoemde landen te 'helpen' deze effecten het hoofd te bieden. Een fundamentele evaluatie van de medeverantwoordelijkheid van de multilaterale financiële instellingen voor de crisis en haar gevolgen zou eerst moeten plaatsvinden, op basis waarvan de beheersstructuur (o.a. zetel/stemverdeling in raad van bestuur) en het beleid van genoemde instellingen grondig zou moeten worden herzien.

Een voorbeeld van waartoe het genoemd beleid van multilaterale financiële instellingen toe bijdraagt is de recente onrust in Peru, waar inheemse volken in verzet kwamen tegen het gevoerde liberaliseringsbeleid. Zie voor meer informatie:

<http://www.bothends.nl/index.php?page=5&newsitemid=50>

3. Een andere kanttekening die wij bij de nota van Koenders plaatsen is dat multilaterale (financiële) instellingen overwegend als kanaal voor ontwikkelingssamenwerking worden neergezet. Ze spelen die rol inderdaad ook, maar naar ons oordeel is de rol van deze instellingen als machtige factor in het reguleren van internationale financiële en economische verhoudingen minstens zo belangrijk. Op dat vlak worden zij voornamelijk aangestuurd door onze minister van Financiën (en De Nederlandse Bank) en vergelijkbare internationale counterparts. De beleidsruimte die multilaterale

organisaties hebben om effectief aan internationale samenwerking te doen wordt vooral van deze zijde ernstig beperkt. Als voorbeeld mag dienen dat de inspanningen van minister Koenders voor de VN top over de financiële crisis op gespannen voet staan met pogingen van collega ministers Balkenende en Bos om tegelijkertijd aan te schuiven bij bijeenkomsten van de G8 en G20. Multilaterale samenwerking vraagt om heldere keuzes die door alle Nederlandse bewindlieden moeten worden gedeeld, en waarbij niet op meerdere paarden tegelijk kan worden gewed. In dat licht moet Nederland tot op een fundamentele herijking aansturen van de beleidsdoelen en de aansturing van multilaterale (financiële) instellingen.

Both ENDS had liever gezien dat minister Koenders - samen met de minister van financiën Bos - daartoe eerst een aanzet had gegeven. Een scorecard waarmee de minister nu de verschillende multilaterale organisaties wil beoordelen is voor internationale samenwerking wellicht nuttig, maar het biedt onvoldoende perspectief voor de broodnodige hervorming van het multilaterale stelsel zelf.

4. Both ENDS kan zich ook vinden in door Prof. Peter van Lieshout (WRR) geventileerde kritiek dat de nota veel issues aanraakt maar nog nauwelijks een concreet perspectief biedt op de Nederlandse inzet in de komende jaren. Het is niet echt duidelijk waar Nederland met het een -- financieel en beleidsmatig - geïntensiveerd multilateraal kanaal concreet op inzet. De nota noemt vier thema's: groei en verdeling; fragiele staten; gender en SRGR; en klimaatverandering en hernieuwbare energie. Onduidelijk is of deze inzet betekent dat er niet meer in multilateraal verband prioriteit wordt gegeven aan issues als beheer van natuurlijke hulpbronnen (bv. watercrisis) of behoud en beheer van landbouwgronden (bv. voedselcrisis).

Ook is onduidelijk of deze nota nu als onderbouwing gebruikt wordt voor de verruiming van middelen die de industrielanden recentelijk voor de Wereldbank, het IMF en de meeste multilaterale ontwikkelingsbanken zijn overeengekomen. Het is de vraag of en hoe de Nederlandse inzet in bijvoorbeeld de G-20 in reactie op de financiële crisis rijmt met de inhoud van de nota.

5. Uiteraard verwelkomt Both ENDS het geven van prioriteit aan klimaatverandering en hernieuwbare energie. Maar we maken ons ernstig zorgen over pogingen van de Wereldbank om zich met nieuwe Climate Investment Funds (CIFs) een leidende positie te verwerven in deze sector. Er moeten zeker grote nieuwe fondsen gevormd worden om ontwikkelingslanden bij te staan in het vormgeven van economische ontwikkeling zonder groei van de uitstoot van broeikasgasemissies. Ook is er juist in ontwikkelingslanden veel extra geld nodig voor het financieren van aanpassingen (adaptatie) om de gevolgen van klimaatveranderingen op te vangen die daar al volop gaande zijn. Maar vanwege het principe 'de vervuiler betaalt' moeten deze fondsen zeker niet aan OS middelen onttrokken worden, maar juist opgebracht door de sectoren die momenteel kosteloos broeikasgassen in de atmosfeer lozen.

Dit is niet het beleidsterrein van minister Koenders. Dus is de vraag hoe hij de voorgestelde beleidsintensivering op dit vlak koppelt aan de inzet om de vervuiler te laten betalen. Te vrezen valt dat een beleidsintensivering zoals nu voorgesteld dan toch ten koste gaat van andere OS-middelen.

6. Een andere reden om juist niet de Wereldbank (en andere multilaterale ontwikkelingsbanken) de zorg over de besteding van internationale klimaatfondsen toe te vertrouwen is dat deze instellingen nog steeds zwaar inzetten op de financiering van uitbreidingen van de exploratie en het gebruik van fossiele energiebronnen (met name kolencentrales). Zorgwekkende gegevens blijken uit de volgende passage van een recent rapport van het Amerikaanse Environmental Defence Fund (zie

p.28, http://www.edf.org/documents/9593_coal-plants-report.pdf):

The findings show an accelerating increase in WBG [World Bank Group] fossil fuel lending: FY 2008 levels were 48% higher than the next highest year, 2000 over the ten year period.⁵ WBG financing for fossil fuels in 2008 totaled \$3.137 billion, more than double the 2007 and 2006 amounts of \$1.551 billion and \$1.505 billion, respectively.

The most alarming increase, however, was for coal, which increased 642% in 2008 over 2007 levels, \$1.041 billion as opposed to \$140 million in 2007 (and \$119 million in 2006). The BIC study calculates that just for fossil fuel projects financed by the WBG in 2008 alone, annual CO₂ emissions will total 97.4 million tons, and lifetime emissions will total 2,072 million tons.

In hetzelfde document wordt een sprekend voorbeeld van een recent door de IFC van de WB gefinancierd project genoemd (p.3) dat illustreert hoezeer de Wereldbank wat betreft klimaatbeleid het paard achter de wagen spant:

In April 2008 the International Finance Corporation of the World Bank Group and the Asian Development Bank approved a total of \$850 million in loans to finance the 4000 MW super-critical coal-fired private sector Tata Mundra power plant in Gujarat State, India. The Export-Import Bank of Korea approved another \$700 million in loans and guarantees to support the project. The Mundra plant, the first of nine similar plants planned in India over the next several years, will be one of the largest new single point sources of greenhouse gases on earth, emitting 26,700,000 tons of CO₂ a year for the next 40 or 50 years. That is equal to more than two-thirds of current annual CO₂ emissions from all the coal plants in Latin America.

7. Klimaatgelden voor de financiering van adaptatie aan de gevolgen van klimaatveranderingen die nu reeds in ontwikkelingslanden optreden moeten inspelen op zeer uiteenlopende behoeften al naar gelang de plaatselijke omstandigheden. Behalve plaatselijke omstandigheden zijn het ook lokale actoren – gemeenten, waterschappen, coöperatieven en private ondernemingen – die de meest effectieve maatregelen moeten ontwikkelen en implementeren. Waar de Wereldbank vooral gericht is op centrale overheden, lijken andere kanalen meer geschikt om veelal relatief kleine bedragen op een effectieve manier op lokale niveaus in te zetten. Samenwerkingsverbanden van maatschappelijke organisaties en lokale overheden zijn daar veel beter voor toegerust.

8. Een laatste voorbeeld dat illustreert hoe de Wereldbank ook in een controversiële sector als stuwdammen op 'oude sporen' blijft zitten wordt geleverd door onze Amerikaanse partner International Rivers. Zij berichten over een nieuwe studie van de Wereldbank het volgende (<http://www.internationalrivers.org/en/blog/peter-bosshard/new-directions-hydropower>):

A new report entitled, Directions in Hydropower, summarizes the World Bank's current approach to hydropower projects. The report says that the Bank will scale up its support for hydropower, and claims that it will respect the triple bottom line of social, environmental and economic sustainability in doing so. If we look at the World Bank's report and practice in more detail, the social and environmental bottom lines still mainly seem to be meant for public consumption.

After a period of increased caution, the World Bank in 2003 began promoting and financing high-risk

dam projects again. Since then, the Bank Group has approved \$3.7 billion in support for 67 hydropower projects. Annual approvals increased from zero in 1999 to approximately \$200 million in 2003 and more than \$1 billion in 2008. Recent projects include Bujagali in Uganda, Bumbuna in Sierra Leone, Felou in Senegal, Nam Theun 2 in Laos, and Rampur in India.